ENERGETICKÁ POLITIKA: OBECNÉ ZÁSADY

Tento dokument vysvětluje rámec energetické politiky EU a její hlavní cíle, jimiž jsou dekarbonizace, konkurenceschopnost, bezpečnost dodávek a udržitelnost. Stručně uvádí klíčové právní předpisy, na nichž je založena energetická unie – od směrnice o obnovitelných zdrojích energie až po reformu uspořádání trhu s elektřinou – a sleduje vývoj politiky vedený Zelenou dohodou pro Evropu a úsilím o ukončení závislosti na ruských fosilních palivech. Popisuje rovněž úlohu Evropského parlamentu jako spolunormotvůrce a jeho výzvy k ambicióznějším cílům v oblasti klimatu a silnější přeshraniční energetické solidaritě.

PRÁVNÍ ZÁKLAD

— Článek 194 Smlouvy o fungování Evropské unie (Smlouvy o fungování EU). Zvláštní ustanovení jsou obsažena v článku 122 Smlouvy o fungování EU (o bezpečnosti dodávek) a v článcích 170–172 uvedené smlouvy (o energetických sítích).

— Další ustanovení Smlouvy o fungování EU týkající se energetické politiky jsou obsažena v:

  — jejím článku 114, který usnadňuje přijímání právních předpisů v oblasti energetiky souvisejících s vnitřním trhem (např. normy účinnosti, síťové kodexy), jejichž cílem je odstranit překážky obchodu, a nikoli určovat vnitrostátní volby v oblasti energetiky,

  — jejích článcích 216–218, které EU zmocňují ke sjednání a prosazování mezinárodních dohod o partnerství v oblasti energetické bezpečnosti a dodávek, čímž se zajistí jednotný přístup ke globálním energetickým výzvám.

— Právním základem jaderné politiky EU je Smlouva o založení Evropského společenství pro atomovou energii (Euratom). Nebyla sloučena do Smlouvy o fungování EU a zůstává samostatným právním rámcem.

CÍLE

Článek 194 Smlouvy o fungování EU stanoví tyto hlavní cíle politiky EU v oblasti energetiky:

— zajistit fungování trhu s energií,

— zajistit bezpečnost dodávek energie v EU,

— podporovat energetickou účinnost a úspory energie jakož i rozvoj nových a obnovitelných zdrojů energie, a dále

— podporovat propojení energetických sítí.

Jádrem této politiky je úsilí o vytvoření plně integrované energetické unie.

Na základě ustanovení článku 194 SFEU podléhají některé oblasti energetické politiky sdílené pravomoci, což je známkou vývoje směřujícího ke společné energetické

politice. Každý členský stát si však zachovává právo určit svou konkrétní skladbu zdrojů energie a využívat své vlastní zdroje paliva.

INTEGRACE VNITŘNÍHO TRHU S ENERGIÍ: ENERGETICKÁ UNIE

Plně integrovaný a řádně fungující vnitřní trh s energií by měl zajistit dostupné ceny energie, vysílat potřebné cenové signály pro investice do zelené energie, zabezpečovat dodávky energie a pomáhat v zajištění nejvíce nákladově efektivní cesty ke klimatické neutralitě. Právní předpisy týkající se vnitřního trhu s energií původně vycházely ze zásad přeshraniční spolupráce a spravedlivých maloobchodních trhů. Pozdější legislativa byla zaměřena na připravenost na rizika, koordinaci, pobídky pro spotřebitele, dekarbonizaci a bezpečnost dodávek energie. Více informací naleznete v dokumentu 2.1.9 o vnitřním trhu s energií.

PLNĚNÍ AGENDY PRO ROKY 2030 A 2050

A. Současný rámec energetické politiky

1. Zelená dohoda pro Evropu – „Fit for 55" (2021–2024)

Zelená dohoda pro Evropu je hlavní strategií EU pro dosažení klimatické neutrality do roku 2050. Provádí se prostřednictvím balíčku „Fit for 55" z roku 2021, což je soubor právních předpisů, jejichž cílem je snížit do roku 2030 čisté emise skleníkových plynů alespoň o 55 %.

2. Plán REPowerEU (2022–...)

Zelená dohoda byla pozměněna plánem REPowerEU, který byl zahájen v roce 2022. Jeho cílem bylo rychle a úplně ukončit závislost na ruských fosilních palivech. Plán výrazně zvýšil cíle rámce „Fit for 55" a byl založen na třech hlavních pilířích:

— úspory energie,

— diverzifikace dodávek,

— urychlené zavádění obnovitelných zdrojů energie.

Plán mobilizoval téměř 300 miliard EUR, zejména prostřednictvím nevyužitých úvěrů z Nástroje pro oživení a odolnost a grantů financovaných z prodeje povolenek v rámci systému obchodování s emisemi (ETS).

3. Akční plán pro cenově dostupnou energii: (2025–...)

Akční plán pro cenově dostupnou energii, který byl představen v rámci Dohody o čistém průmyslu, má snížit náklady na energii pro domácnosti a průmysl. Je založen na čtyřech pilířích:

— snížení nákladů na energii,

— dokončení energetické unie,

— přilákání investic a zajištění dodávek,

— připravenosti na krize.

Oznámil rovněž záměr Komise navrhnout balíček opatření pro evropské elektrizační soustavy, který byl následně předložen v prosinci 2025 a jehož cílem je řešit

přetížení sítě, zpoždění při povolování, roztříštěné plánování, překážky bránící integraci obnovitelných zdrojů energie a nedostatky v bezpečnosti infrastruktury.

4. Hlavní právní akty EU v oblasti energetiky

Akt	Popis
Hlavní směry pro transevropské energetické sítě (Ten-E)	Poprvé byl přijat v roce 2013 a v roce 2022 byl revidován tak, aby byl v souladu s cíli Zelené dohody. V prosinci 2025 byla v rámci balíčku týkajícího se elektrizačních soustav navržena nová revize. Určuje a podporuje projekty společného zájmu, což jsou rozsáhlé přeshraniční infrastrukturní projekty, které mají zásadní význam pro klimaticky neutrální EU.
Směrnice o obnovitelných zdrojích energie (RED)	Směrnice RED-I (2009) stanovila cíl dosáhnout do roku 2020 20 % podílu energie z obnovitelných zdrojů na celkové spotřebě energie v EU. Podle údajů Eurostatu dosáhla EU v roce 2020 podílu energie z obnovitelných zdrojů ve výši 22,1 %. Směrnice RED-II (2018) zavedla závazný cíl alespoň 32 % podílu energie z obnovitelných zdrojů na hrubé konečné spotřebě energie v EU do roku 2030. Směrnice RED-III (2023) zvýšila tento cíl na 42,5 % s žádoucím cílem 45 % do roku 2030.
Směrnice o energetické účinnosti (EED)	Směrnice EED-I (2012) stanovila cíl 20 % úspory primární energie do roku 2020 ve srovnání s prognózami. Směrnice EED-II (2018) poté zvýšila ambici dosáhnout do roku 2030 zlepšení energetické účinnosti alespoň o 32,5 % ve srovnání s prognózami z roku 2007. Revidovaná směrnice o energetické účinnosti (2023) stanovila zásadu „energetická účinnost v první řadě" a závazný cíl EU snížit do roku 2030 konečnou spotřebu energie o 11,7 %.
Směrnice o energetické náročnosti budov (EPBD)	Revidovaná směrnice o energetické náročnosti budov (2024) vyžaduje, aby všechny nové budovy byly od roku 2030 budovami s nulovými emisemi a aby stávající budovy byly do roku 2050 transformovány na budovy s nulovými emisemi.
Balíček týkající se dekarbonizace vodíku a plynu	Balíček z roku 2024 aktualizoval pravidla upravující trh EU se zemním plynem, jak jsou stanovena ve směrnici o plynu a v nařízení o plynu, a to vytvořením regulačního rámce pro vodík a posunem plynárenské infrastruktury směrem k dekarbonizovaným plynům. Do roku 2049 rovněž postupně ukončila dlouhodobé smlouvy o dodávkách fosilního plynu.
Uspořádání trhu s elektřinou	Po sobě následující balíčky (1998, 2003, 2009) liberalizovaly a integrovaly trh s elektřinou v EU. Pozměňující směrnice o uspořádání trhu s elektřinou z roku 2024 a pozměňující nařízení o uspořádání trhu s elektřinou z roku 2024 podporují dlouhodobé smlouvy, posilují ochranu spotřebitele a umožňují sdílení energie.
Směrnice o zdanění energie (ETD)	Tato směrnice stanoví minimální daňové sazby pro energetické produkty, jako je elektřina, pohonné hmoty a topná paliva, harmonizuje zdanění s cílem podpořit vnitřní trh a zároveň umožňuje členským státům flexibilitu, pokud jde o minimální sazby. Návrh z roku 2021 na sladění zdanění energetických produktů s poli-

	tikami EU v oblasti životního prostředí a klimatu je stále předmětem jednání.

B. Cíle pro rok 2030 a strategické plánování

Podle současného rámce musí členské státy vypracovat desetileté integrované vnitrostátní plány v oblasti energetiky a klimatu na období od roku 2021 do roku 2030, každé dva roky předkládat zprávu o pokroku a připravit souvislé dlouhodobé vnitrostátní strategie pro plnění cílů Pařížské dohody.

POSÍLENÍ VNĚJŠÍCH VZTAHŮ V OBLASTI ENERGETIKY

V návaznosti na rozhodnutí o postupném ukončování dovozu ruské energie bylo v plánu REPowerEU navrženo masivní a rychlé snížení spotřeby fosilního plynu v EU nejméně o 155 miliard m^3, což odpovídá objemu dovezenému z Ruska v roce 2021. Souběžně EU spolupracovala s mezinárodními partnery na diverzifikaci dodávek, zabezpečení dovozu LNG a zvýšení nových dodávek plynu z plynovodu. Současnou strategií EU v oblasti energetické politiky, jak je stanovena ve společném sdělení o globální vizi EU v oblasti klimatu a energetiky, je urychlit čistou a udržitelnou transformaci na světovém trhu a zároveň zajistit bezpečnost dodávek energie a přístup k surovinám.

ZVYŠOVÁNÍ BEZPEČNOSTI DODÁVEK ENERGIE A ZLEPŠOVÁNÍ VZÁJEMNÉHO PROPOJENÍ

Po ruské invazi na Ukrajinu se hlavní prioritou energetické politiky EU stala bezpečnost dodávek energie. Spočívá na třech hlavních rozměrech: odolnost infrastruktury, diverzifikace zdrojů a koordinovaná reakce na mimořádné události. V zájmu zajištění dostatečných dodávek plynu před zimním obdobím přijala EU v červnu 2022 nařízení o uskladňování zemního plynu, které zavedlo závazné cíle naplnění zásobníků v celé EU (90 % před topnou sezónou). Nařízení, které bylo původně přijato jako nástroj pro mimořádné situace, bylo prodlouženo do roku 2027.

Na politiku EU v oblasti transevropské infrastruktury se vztahují nařízení o transevropských sítích (TEN) (viz dokument 3.5.1 o transevropských sítích), zahrnující opatření týkající se energetické infrastruktury (TEN-E). Politiky TEN jsou financovány z Nástroje pro propojení Evropy na období 2021–2027 (viz dokument 3.5.2 o financování TEN).

ENERGETICKÁ ÚČINNOST

Základním kamenem politiky EU v oblasti energetické účinnosti je nová směrnice o energetické účinnosti (směrnice (EU) 2023/1791), která jako cíl EU v oblasti energetické účinnosti do roku 2030 stanovila 11,7% snížení primární (orientační) a konečné spotřeby energie v EU ve srovnání s projekcemi z roku 2020. Směrnice vychází ze zásady „energetické účinnosti v první řadě“, které ukládá zemím EU povinnost zajistit, aby při rozhodování o plánování, politice a investicích (viz dokument 2.3.8 o energetické účinnosti) byla zohledňována řešení v oblasti energetické účinnosti.

Aby šel příkladem, jsou ve směrnici o energetické účinnosti stanovena zvláštní pravidla pro řešení energetické účinnosti ve veřejném sektoru. Veřejný sektor jako celek musí

dosáhnout ročního snížení spotřeby energie o 1,9 % ve srovnání s rokem 2021. Členské státy jsou rovněž povinny každoročně renovovat alespoň 3 % celkové podlahové plochy budov ve vlastnictví veřejných subjektů.

ENERGIE Z OBNOVITELNÝCH ZDROJŮ

Základním kamenem politiky EU v oblasti energie z obnovitelných zdrojů je směrnice o obnovitelných zdrojích energie, která stanovila závazný cíl, aby podíl energie z obnovitelných zdrojů na konečné spotřebě energie v EU do roku 2030 činil 42,5 %, přičemž záměrem je dosáhnout 45 %. Směrnice podporuje obnovitelné zdroje energie (solární energie, větrné energie, energie z oceánu a vodní energie, biomasy a biopaliv a geotermální energie) prostřednictvím vnitrostátní podpory a režimů financování EU, neboť trhy s energií samy o sobě nemohou zajistit požadovanou úroveň obnovitelných zdrojů energie v EU (viz dokument 2.3.9 o obnovitelných zdrojích energie).

Na podporu výzkumu, vývoje a zavádění technologií nové generace v oblasti obnovitelných zdrojů energie, které jsou nezbytné pro dosažení cílů EU v oblasti energetiky a klimatu, stanovily členské státy orientační cíl pro inovativní technologie v oblasti energie z obnovitelných zdrojů, aby do roku 2030 představovaly alespoň 5 % veškeré nově instalované kapacity energie z obnovitelných zdrojů.

ÚLOHA EVROPSKÉHO PARLAMENTU

Evropský parlament je spolutvůrcem právních předpisů při utváření energetické unie a soustavně prosazuje vyšší cíle v oblasti klimatu a silnější přeshraniční solidaritu. Jeho nejnovější usnesení v oblasti energetiky odrážejí jeho rostoucí význam a ambice v rámci klimatických a environmentálních cílů, na nichž je založena energetická politika EU.

— Ve svém usnesení ze dne 19. června 2025 o Dohodě o čistém průmyslu Parlament zdůraznil, že je třeba dokončit energetickou unii, a vyzval členské státy, provozovatele přenosových soustav a Komisi, aby podpořili přeshraniční obchod s elektřinou a usilovali o dosažení stávajícího 15% cíle, pokud jde o vzájemné propojení.

— Ve svém usnesení ze dne 19. června 2025 o elektrizačních soustavách, Parlament zdůraznil, že elektrizační soustavy mají zásadní význam pro přechod EU na konkurenceschopné hospodářství s nulovými čistými emisemi do roku 2050, a vyzval členské státy, aby zkoumaly, optimalizovaly, modernizovaly a plně rozvíjely kapacitu svých elektrických sítí, včetně přenosu a distribuce.

— Ve svém usnesení ze dne 8. července 2025 o bezpečnosti dodávek energie v EU Parlament zdůraznil, že je důležité postupně ukončit dovoz ruských fosilních paliv, vybudovat propojení plynárenských a elektrických sítí přes střední a jihovýchodní Evropu podél severojižní osy, diverzifikovat terminály pro zkapalněný zemní plyn a stavět plynovody.

Dne 17. června 2025 předložila Komise návrh nařízení o postupném ukončení veškerého dovozu ruského plynu z plynovodů a LNG do EU do konce roku 2027. Během jednání se členové Výboru pro průmysl, výzkum a energetiku (ITRE) a Výboru pro mezinárodní obchod (INTA) zasazovali o úplný zákaz dovozu ruské ropy a urychlení postupného ukončení dodávek ruského plynu. Dne 26. ledna 2026 bylo přijato nařízení o postupném

ukončení dovozu ruského zemního plynu a přípravě postupného ukončení dovozu ruské ropy (nařízení (EU) 2026/261). Zakázalo dovoz ruského LNG a plynu z plynovodů do podzimu 2027 a požadovalo, aby členské státy do 1. března 2026 předložily plány diverzifikace, v nichž budou podrobně popsány milníky pro nahrazení ruských dodávek energie. Parlament očekává legislativní návrh Komise na zákaz dovozu ruské ropy do EU.

Výbor ITRE je jedním z největších a nejaktivnějších výborů Parlamentu a má 90 členů. Odpovídá za vypracování a změnu zásadních právních předpisů týkajících se zabezpečení dodávek energie, energetické účinnosti a integrace obnovitelných zdrojů energie. Kromě svých legislativních povinností hraje výbor ITRE klíčovou úlohu při kontrole, přezkoumává návrhy Komise a přispívá k monitorování provádění energetické unie. Pořádáním slyšení odborníků a přímým jednáním s Radou pomáhá Výbor zajistit, aby energetické politiky vyvažovaly dvojí potřebu průmyslové konkurenceschopnosti a cenové dostupnosti pro spotřebitele, a působí jako strážce udržitelné prosperity Evropy.

Tento dokument vypracovala tematická sekce Evropského parlamentu pro transformaci, inovace a zdraví. Další informace naleznete na internetových stránkách Výboru pro zaměstnanost a sociální věci (ITRE).

Marianne Simonne Eva MAQUET / Matias Kambic
04/2026